

TIPS & TRICKS VOOR DE BEGELEIDING

I. Inleiding

Een groeiende groep jongvolwassenen kampt met financiële moeilijkheden ¹. Ongeveer één op de acht jongeren uit de derde graad secundair onderwijs vertoont financieel risicogedrag. Voor deze groep jongeren zien we dat er nood is aan het versterken van financiële vaardigheden, het versterken van een kritische houding en het ontwikkelen van weerbaarheid tegen beïnvloeding door o.a. reclame, phishing en gokken.

[BudgetInZicht](#) (BIZ) zet zich al enkele jaren in op het versterken van de financiële competenties van kinderen en jongeren, onder meer met de [WAKOSTA?!-app](#) en het WAKOSTA?!-inleefparcours.

De coronapandemie leidde tot een versnelde digitalisering in het onderwijs en de sociale sector. Een online tool om in klas- of groepsverband te werken aan financiële educatie kon niet uitblijven.

Daarom ontwikkelde BudgetInZicht [‘Wakosta?!’, het online budgetspel’](#).

2. Wat & voor wie?

Wakosta is een interactieve website die jongeren laat kennismaken met de verschillende financiële aspecten van alleen wonen en zelfstandig budgetteren. Jongeren krijgen een goed beeld van wat het leven op eigen benen kost en hoe ze hun inkomsten en uitgaven in balans kunnen houden..

---

¹ CEBUD (2014). Financieel risicogedrag bij jongeren, door het Centrum voor Budgetadvies en -onderzoek. Te raadplegen via https://www.cebud.be/files/ugd/4ab716_f2bbf8861504492d946e06e77d6afa54.pdf. Febelfin (2020). Corona brengt helft jongeren in financiële problemen. Te raadplegen via <https://www.febelfin.be/nl/journalisten/artikel/corona-brengt-helft-jongeren-financiele-problemen>

Het budgetspel kan gebruikt worden in het onderwijs, de bijzondere jeugdzorg, bij sociale organisaties en iedereen die werkt met jongeren, al dan niet in groep. Het online budgetspel komt tegemoet aan de financiële leer- en ontwikkelingsdoelen van de 2e en 3e graad secundair onderwijs.

Jongeren kunnen het online budgetspel in groep, individueel of per twee doorlopen. Als begeleider kan je bij de verschillende thema's extra info geven of ondersteuning voorzien. In het volgende deel geven we meer uitleg over het verloop van de budgetspel en geven we een aantal praktische tips mee.

3. Het online budgetspel stap voor stap

Start

Laat de jongeren alleen of per twee surfen naar het online budgetspel: onlinebudgetspel.wakosta.be/.

De jongeren vullen hun gegevens in:

- mailadres*
- leeftijd
- postcode woonplaats
- naam van de school of organisatie

* Na het doorlopen van het online budgetspel worden de resultaten opgestuurd naar het opgegeven mailadres.

Als de jongeren hun gegevens hebben ingevuld, krijgen ze een inkomen. Met dit inkomen doorlopen de jongeren de rest van het spel. Het budgetspel is opgedeeld in vier domeinen:

1. Wonen
2. Gezondheid
3. Huishouden
4. Ontspanning

Bij elk domein moeten de jongeren enkele opdrachten en/of keuzes maken die een impact hebben op hun inkomen. Het resterende budget is telkens rechts onderaan terug te vinden.

Na elk domein komt een tussenstand op het scherm: Wat hebben de jongeren allemaal betaald? En hoeveel geld is er nog over? Dit is een moment om als begeleider stil te staan bij de gemaakte oefeningen. Was dit moeilijk? Konden ze alles goed inschatten?

TIP: Wanneer je het budgetspel in groep doorloopt, wacht je best na elk domein tot iedereen klaar is. Zo kan iedereen aandachtig aan het groeps gesprek deelnemen. In de bijhorende PowerPoint staan alle domeinen, stappen en opdrachten aan de hand van printscreens opgelijst. Je kan dit gebruiken als leidraad.

Na het zien van de tussentijdse budgetbalans moeten de jongeren bij hun resultaten telkens een 'contentementmeter' invullen: Zijn ze tevreden met de keuzes die ze gemaakt hebben of zorgde hun inkomen voor een aantal beperkingen?

Op het einde van het spel volgt een gesprek met de jongeren over hun eindresultaat. Hieronder geven we enkele richtvragen mee voor zowel de tussentijdse als de eindbespreking.

Inkomen & sparen

Na het invullen van de gegevens krijgen de jongeren willekeurig een **inkomen** toegekend. Er zijn 6 verschillende soorten inkomsten:

- loon als werkstudent(e)
- werkloosheidsuitkering
- ziekte-uitkering
- leefloon
- loon als bediende
- loon als arbeid(st)er

In de volgende stap kunnen de jongeren ervoor kiezen of ze deze maand willen sparen. Ze kunnen kiezen tussen €0, €50 of €100 om op hun spaarrekening te zetten. Het saldo van hun spaarrekening staat rechts onderaan.

Tot slot krijgen de jongeren nog een oefening over de verschillende instanties waarvan je een inkomen kan krijgen.

TIP: Wil je graag meer info over een onderwerp? Klik op het vraagteken om een uitgebreide uitleg te krijgen.

Domein Wonen

In het domein 'Wonen' gaan de jongeren eerst **op zoek naar een woning** die past binnen hun budget. Het kan zijn dat ze een bepaalde woning niet kunnen kiezen omdat het budget dat niet toelaat of ze niet voldoen aan de voorwaarden.

Na het kiezen van een woning krijgen de jongeren een filmpje te zien: 'Een verzekering, wat is dat?'. Hierna staan ze stil bij de **verzekeringen** die bij het kopen of huren van een woning horen.

Energieverbruik kan veel invloed hebben op je maandelijks budget. Maar weten jongeren waaraan ze het meeste energie verbruiken? De jongeren proberen het juiste percentage bij de verschillende vormen van energieverbruik te plaatsen.

Bij de volgende oefening zien jongeren een afbeelding van een slaapkamer, waarin verschillende **energietips** verstopt zitten. Kunnen ze de juiste tips vinden?

Verder ontdekken de jongeren via een **quiz** wat een overnamedocument is, hoe ze de beste energieleverancier kunnen vinden, wat een voorschotfactuur is en hoeveel een laptop in sluimerstand verbruikt. Behaalden ze een goed resultaat? Dan krijgen ze €20 terug op hun jaarafrekening.

Tenslotte betalen ze nog maandelijkse voorschotfactuur van de energieleverancier.

Reflectievragen domein 'Wonen':

- Wat vinden jullie van de huurprijs van een woning? Vinden jullie huren duur? Of blijkt het toch wat mee te vallen?
- Welke kosten komen allemaal kijken bij het huren van een woning? Welke impact heeft dit op je inkomen?
- Denken jullie dat de energiebesparende tips een grote invloed hebben op je budget? Wat zou je nog meer kunnen doen om te besparen op energie?

Domein Gezondheid

De jongeren leren in dit domein de verschillende **gezondheidsverzekeringen**, wat ze betekenen en welke verplicht zijn.

Na een **bezoek aan de dokter** weten ze hoeveel ze moeten betalen voor een consultatie en wat remgeld is.

Tenslotte komen de jongeren via een **quiz** te weten waar ze terecht kunnen met persoonlijke en financiële problemen.

Reflectievragen domein Gezondheid:

- Wat vinden jullie van de verplichte ziekteverzekering? Vinden jullie het goed dat dit verplicht is?
- Waarom zou jij wel/ niet naar een dienst gaan om je te laten helpen met persoonlijke of financiële problemen?
- Wat zou jij doen mocht je een aantal facturen niet meer kunnen betalen?

Domein Huishouden

In dit domein staan jongeren stil bij de verschillende huishoudelijke kosten: voeding, A- & B-merken, vervoer, kledij, telecom en huisdieren.

Ze starten in dit domein met verschillende **maaltijden samen te stellen**:

- Ontbijt
- Lunch
- Avondeten
- Tussendoortjes
- Dessert

Zo komen ze te weten hoeveel hun eetvoorkeuren gemiddeld kosten op maandbasis.

De jongeren staan ook stil bij het prijsverschil van een winkelmand met **A-merken of B-merken**.

Daarna kiezen ze één of meerdere **vervoermiddelen** en zien ze de gemiddelde kost per maand.

Hoeveel besteden ze aan **kledij**? Dit zal bepalen wat voor soort geldtype ze zijn: spaarzaam, bewust of een big spender.

Ze ontdekken de prijs van een nieuwe **smartphone** en kiezen bijhorende **telecomabonnementen**.

Tenslotte kunnen de dierenliefhebbers kiezen voor een **huisdier**.

Reflectievragen domein 'Huishouden':

- Hoeveel hebben jullie uitgegeven in de supermarkt? Was dit meer/ minder dan je had verwacht? Wat zijn de grootste kosten? Wie elke middag een broodje koopt: hoeveel kost dit op maandbasis?
- Koop jij eerder de A-merken (dure merken in de winkel) of de B-merken (huismerken)? Waarom wel, waarom niet?
- Zouden jullie ingaan op een koppelverkoop van een gsm met een abonnement? Waarom wel, waarom niet? Wat zijn de gevolgen hiervan?
- Waar kopen jullie je kleding? Kopen jullie tweedehands? In de solden? Hoe zouden jullie kunnen besparen op kleding?

Domein Ontspanning

Dit domein start met verschillende **ontspanningsmogelijkheden** waaruit de jongeren kunnen kiezen. Welke activiteiten kiezen ze en wat past binnen hun budget?

Tot slot kunnen de jongeren nog een **gokje wagen** om hun inkomen te verhogen. Gaan ze voor gokken op sportwedstrijden, kopen ze krasloten, spelen ze poker of gaan ze liever niet in op het aanbod?

Reflectievragen domein 'Ontspanning':

- Waarom geven jullie veel/ weinig geld uit aan ontspanning? Hoe belangrijk vinden jullie ontspanning? Wat is je beste tip om je goedkoop te ontspannen?
- Wie heeft er al eens gegokt? Waarom denk je dat mensen gokken? Wat vinden jullie van deze uitspraak: 'door veel te gokken kan je naast geld ook vrienden verliezen'?
- Waar kan je terecht als jijzelf of iemand van je vrienden vragen heeft over gokken?

4. De eindbespreking

Op het einde van het budgetspel krijgen ze hun resultaten te zien. Het doel van het Wakosta?! online budgetspel is dat jongeren leren reflecteren over hun eigen inkomsten en uitgaven van nu én leren inschatten wat hun bestedingspatroon zal zijn als ze alleen gaan wonen.

Wie had voldoende budget? En wie is in het rood gegaan? Zijn er zaken waar ze nu een andere keuze bij zouden maken?

Met de onderstaande vragen willen we de jongeren laten reflecteren over de keuzes die ze hebben gemaakt en de impact van het spel op de toekomst.

Richtvragen voor een slotgesprek

- Hoe vond je het om de website te doorlopen?
- Welke opdrachten vond je leuk, welke minder leuk? Waarom?
- Wat vond je gemakkelijk of moeilijk? Waarom?
- Welke inkomens hebben jullie gekregen? Was dit inkomen voldoende?
- Hoeveel denk je later te verdienen? Weten jullie hoeveel je ouders verdienen?
- Heb je de woning gekozen die je wilde of was dit niet mogelijk?
- Wie had genoeg geld om een maand rond te komen met zijn of haar budget? Wie niet?
- Welke uitgaven nemen de grootste hap uit je budget?
- Heeft het doorlopen van de website je aangezet om anders om te gaan met de uitgaven die je nu al hebt?
- Ben jij je nu meer bewust over de kosten/uitgaven die je ouders hebben?
- Wat zal je zeker onthouden uit de oefeningen? Laat iedereen 1 ding opschrijven en overloop dit.
- Hebben jullie aan het eind geld over gehad voor ontspanning? Indien er weinig geld over was, zou je ontspanning kunnen weglaten? Welke gevolgen zou dit kunnen hebben?
- Zijn er mensen die geld over hadden? Wat zouden jullie hiermee doen?
- Zijn er veel onverwachte dingen voorgevallen? Wat is het belang van sparen?
- Zou je overwegen om geld te lenen voor bepaalde dingen? Bijvoorbeeld voor een huis of een auto? Zou je ook willen lenen voor een GSM of voor een televisie? Wat zijn de voor- en nadelen van geld lenen?
- Waarop zou je kunnen besparen? Is dit moeilijk? Vraagt dit veel inspanning(en)?

- Wat zou jij doen als je geld tekort hebt? Wat zijn de verschillende mogelijkheden?
- Weet je waar je terecht kan voor financiële problemen? Zou je durven hulp vragen als het moeilijk is?

Hulp

Zijn er bij het doorlopen zaken naar boven gekomen bij jongeren? Geef hen mee dat er verschillende diensten en organisaties zijn waarbij ze terecht kunnen met vragen!

Met vragen over financiële problemen en geldzorgen kan je terecht bij het OCMW/ Sociale dienst van je gemeente of het CAW/ JAC in je buurt. Benadruk het belang van het op tijd vragen van hulp.

5. Enkele afsluitende tips

Tot slot geven we nog een aantal praktische tips mee om het begeleiden van het Wakosta?! online budgetspel op maat aan te pakken.

- Heb je een grote groep? Dan kan je de jongeren de website per twee laten doorlopen. Dit zorgt ervoor dat je op minder mensen moet wachten voor tussentijdse besprekingen en de bespreking achteraf.
- Werkt je met een minder sterke groep (cognitief, taalniveau,...)? Dan kan je ervoor kiezen om alle stappen/opdrachten samen te doorlopen. Pas je tempo aan, aan de groep. Je kan hiervoor gebruik maken van de bijhorende PowerPoint waar alle stappen en opdrachten aan de hand van printscreens opgelijst staan.
- Het is mogelijk om de webtekst hardop te laten voorlezen. Dit kan gratis via Edge, de browser van Microsoft. Klik terwijl de webpagina is geopend met de rechtermuisknop of houd deze ingedrukt en selecteer 'Hardop voorlezen' of gebruik de sneltoets 'Ctrl + shift + U'.
- Sta stil bij de inkomens die iedereen heeft gekregen voordat overgegaan wordt naar de verschillende domeinen. Wat zijn de verschillende inkomens en hoe reageren de jongeren hier op?
- Je kan ervoor kiezen om de startbedragen en de tussenstanden te noteren op het bord, waar iedereen het kan zien. Zo kunnen de jongeren zien hoe het gaat met het budget van anderen naarmate ze de website doorlopen.
- Voor bepaalde groepen zal deze online toepassing te makkelijk of te moeilijk zijn. Het is belangrijk om met dit thema verder op maat aan de slag te gaan. De website is een inleiding op het thema 'leren budgetteren' en financieel op eigen benen staan. Afhankelijk van de leeftijd (en/ of de opleidingsvorm) is het belangrijk om op maat van de groep verder in te gaan op dit thema.

- Bezocht je recent een fysiek Wakosta?!-inleefparcours of -budgetbeurs? Dan kan je het online budgetspel gebruiken als herhalingstool.
- Om het budgetspel af te sluiten kan het leuk zijn om een quiz te doen (eventueel via kahoot). Zo kan je polsen bij de jongeren wat ze meegenomen hebben uit de opdrachten en hun kennis rond het thema bevragen.

6. Vragen? Meer info gewenst?

Het Wakosta?!-onlinebudgetspel is een initiatief van BudgetInZicht (BIZ). BIZ is een samenwerkingsverband tussen de OCMW's, de CAW's en de Verenigingen Waar Armen Het Woord Nemen in Vlaanderen en Brussel. BIZ heeft twee kernopdrachten: inzetten op preventie van schuldenlast en werken aan kwaliteitsvolle budget- en schuldhelpverlening.

Heb je na het doorlopen van deze handleiding nog een vraag? Wil je je ervaringen delen met ons? Contacteer dan de BIZ-medewerker uit je regio via www.budgetinzicht.be. We helpen je met plezier verder!

